

Provocările culturii informației în bibliotecile universitare din Republica Moldova

Ane LANDØY,
Biblioteca Universității
din Bergen

Silvia GHINCULOV,
Biblioteca Științifică a
Academiei de Studii
Economice a Moldovei

Angela REPANOVICI,
Universitatea Transilva-
nia din Brașov, România

Natalia CHERADI,
Biblioteca Științifică a
Academiei de Studii
Economice a Moldovei

Abstract:

Începând cu anul 2012, Biblioteca Universității din Bergen, Norvegia și Biblioteca Științifică a Academiei de Studii Economice din Moldova (ASEM) au colaborat în mai multe proiecte de dezvoltare a bibliotecilor finanțate de guvernul norvegian prin intermediul Programului Eurasia. Această lucrare relevă rezultatele studiului „Perfecționarea în cultura informației pentru utilizatorii Bibliotecii Științifice a Academiei de Studii Economice din Moldova”. Scopul studiului a fost de a identifica rolul bibliotecii în dezvoltarea abilităților în cultura informației ale studenților, cadrelor didactice, cercetătorilor și de a studia necesitățile de educare ale consumatorilor în noul context informațional. Au fost obținute informații veridice asupra nivelului de competențe în cultura informației ale utilizatorilor Bibliotecii Științifice ASEM, identificate problemele și formulate propunerile pentru perfecționarea programelor de educare a utilizatorilor. La sondaj au participat 1004 respondenți de la 6 facultăți. În calitate de instrument al cercetării a fost utilizată metoda anchetei în baza chestionarului on-line

Cuvinte-cheie: cultura informației, utilizatorii de informații, necesități informaționale, servicii informaționale, instrumente de cercetare a informației, bibliotecă universitară.

Societatea modernă este caracterizată prin noul rol al informației și ea determină calitatea activității instituției de învățământ. Intensificarea schimbului de informații a determinat o schimbare și în sistemele educaționale. Contextul economic, tehnologic și social impune bibliotecilor universitare din Republica Moldova să fie

Abstract:

From 2012 University of Bergen Library, Bergen, Norway and the Scientific Library of the Academy of Economic Studies of Moldova (ASEM) have collaborated in several library development projects funded by the Norwegian government through the Eurasia-programme. This paper reveals the results of the “Strengthening the information literacy skills of the library users at Scientific Library of the Academy of Economic Studies from Moldova” survey. The aim of the study was to identify the role of the library while developing information literacy skills for students, teachers, and researchers and to study educational needs of consumers in the new information context. The survey covered 1004 respondents from six departments. As a research tool it was used the questionnaire survey method from SurveyMonkey online.

Keywords: information literacy, information users, information needs, information services, information research tools, university library

mai flexibile și să se conecteze la tendințele de evoluție manifestate pe plan mondial, să alinieze serviciile și produsele informaționale destinate utilizatorilor la standardele internaționale, contribuind la îmbunătățirea calității învățământului superior.

Bibliotecile universitare au misiunea de a participa la procesul de instruire, formare și

educare prin facilitarea accesului la cunoștințe, prin promovarea culturii informației, contribuind astfel la dezvoltarea atitudinii pozitive față de educație și cunoștințe. Rețelele de informare influențează demersul de utilizare a informației, respectiv și procesul medierii infodocumentare, care impune personalului bibliotecii să însușească experiențe noi.

Biblioteca Științifică a Academiei de Studii Economice este integrată în mai multe proiecte de colaborare internațională care orientează activitatea instituției spre noile tehnologii și standarde de calitate. Tema culturii informației a fost în centrul atenției colaborării Moldo-Română-Norvegiene în dezvoltarea serviciilor informaționale pentru învățământ și cercetare. Două proiecte de amploare *Dezvoltarea noilor servicii informaționale pentru învățământul economic superior din Moldova* (2012-2014) și *Modernizarea serviciilor bibliotecilor universitare din Moldova* (2016-2019), finanțate de Programul Norvegian de Cooperare cu Eurasia în domeniul învățământului superior sunt axate pe inovarea educației în domeniul utilizării a informațiilor. Universitatea din Bergen alături de Universitatea Transilvania din Brașov, au devenit principali parteneri strategici ai sistemului infodocumentar din Republica Moldova.

În societatea informațională și a cunoașterii cultura informației devine o parte componentă a culturii profesionale. În acest context, în cadrul proiectului „Dezvoltarea noilor servicii informaționale pentru învățământul economic superior din Moldova” s-a realizat sondajul *Perfecționarea în cultura informației pentru utilizatorii Bibliotecii Științifice a Academiei de Studii Economice din Moldova*. Scopul studiului a fost de a identifica rolul bibliotecii în dezvoltarea abilităților în cultura informației ale studenților, cadrelor didactice, cercetătorilor și de a studia necesitățile de educare ale consumatorilor în noul context informațio-

nal. Au fost obținute informații veridice asupra nivelului de competențe în cultura informației ale utilizatorilor Bibliotecii Științifice ASEM, identificate problemele și formulate propunerile pentru perfecționarea programelor de educare a utilizatorilor.

La sondaj au participat 1004 respondenți de la 6 facultăți. În calitate de instrument al cercetării a fost utilizată metoda anchetei în baza chestionarului on-line SurveyMonkey, compus din 12 întrebări [3]. Studiul a cuprins respondenți din diverse niveluri de instruire: ciclul I licență – 64%; ciclul II masterat – 25%; ciclul III doctorat – 5%; postdoctorat – 4%; alte categorii – 2%. Respondenții au fost prezenți în eșantion în proporții egale, în funcție de numărul de studenți înscriși la facultăți.

Prima întrebare s-a referit la „... nivelul de cunoștințe pe o scală de la 0 la 3, 0 – minim, 3 – maxim, pe care îl aveți despre...”:

- *Evaluarea surselor de informare electronice* (actualitate, conținutul informațional, organizarea textului, accesibilitate, veridicitate, modul de navigare, mesajele publicitare, scopuri etc.) – scorul mediu ponderat al tuturor răspunsurilor la această întrebare este 2,89. Este un rezultat valoros, însă aproximativ 5% de respondenți au evaluat cunoștințele lor la nivelul zero, confirmând nivelul diferit al competențelor în cultura informației la diverse categorii de utilizatori.

- *Instrumentele de căutare a informațiilor* (OPAC, bibliografii, baze de date etc.) - scorul mediu este 2,74. Astfel, consumatorii de informații au evaluat cunoștințele sale la un nivel ridicat. Însă, în procesul observării am remarcat că aceste cunoștințe se limitează la instrumente Internet și sunt insuficiente pentru o căutare calitativă a informației.

- *Strategii de căutare a informațiilor* (cuvinte cheie, operatori logici, tezaure etc.) - scorul mediu 2,90 demonstrează încrederea consumatorilor în cunoștințele și abilitățile lor, ceea ce confirmă presupune-

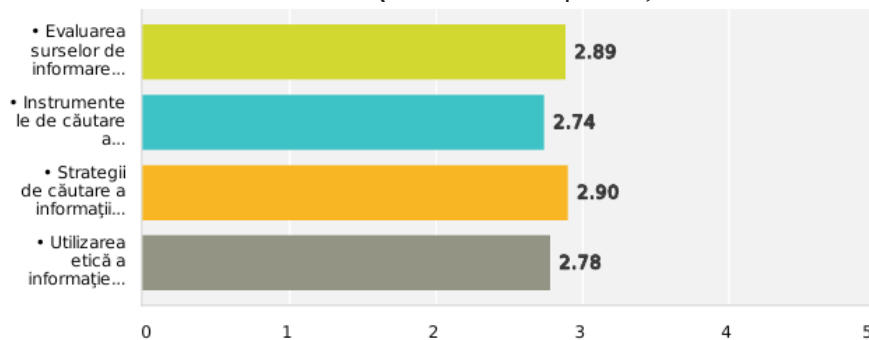

Figura 1. Repartizarea răspunsurilor privind competențele informaționale

rea noastră că utilizatorii percep Internetul ca cel mai important instrument de căutare a informațiilor.

- *Utilizarea etică a informației* (citări, referințe bibliografice, plagiat, proprietatea intelectuală și dreptul de autor) - scorul mediu 2,78. Respondenții au evaluat destul de înalt cunoștințele lor privind utilizarea etică a informației, cu toate acestea, mai mult s-au referit la subiectele cum ar fi „drepturile de autor” și „plagiarism”. În același timp, cunoașterea regulilor de citare, întocmirea listelor bibliografice și prezentarea referințelor, precum și înțelegerea profundă a fundamentelor proprietății intelectuale este mai diminuată la studenții din anii I – III, în comparație cu cei care învață la masterat și doctorat.

Răspunsurile la această întrebare au identificat un scor destul de ridicat al cunoștințelor utilizatorilor în domeniul culturii informației. Cu toate acestea, rezultatele obținute se bazează pe convingerea subiectivă a utilizatorilor și pot fi diferite de estimarea obiectivă a cunoștințelor prin testare sau prin alte forme de verificare.

Întrebarea „Care este nivelul de cunoștințe pe o scală de la 0 la 3, 0 - minim, 3 - maxim, pe care îl aveți despre...” a relevat următoarea configurație a răspunsurilor:

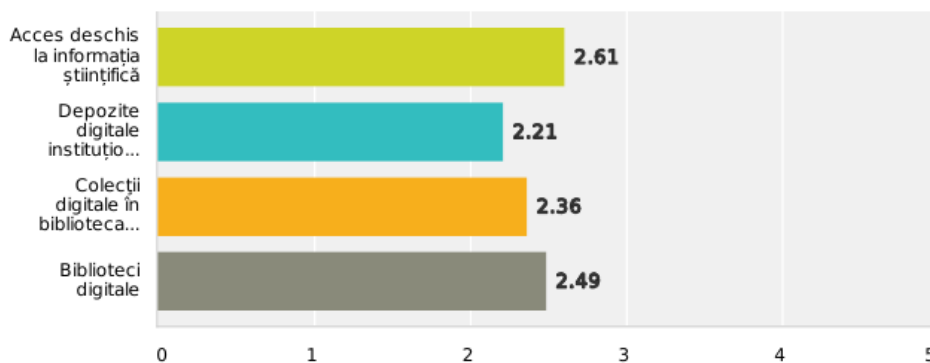

Figura 2. Repartizarea răspunsurilor privind sistemele de informare

- *Acces Deschis la informația științifică* – punctajul mediu este de 2,61, indicând cunoștințele consumatorilor privind mișcarea internațională Open Access.

- *Depozite digitale instituționale* – scorul mediu ponderat indicat pentru cunoștințele în acest domeniu, este de 2,21. Peste 60% din respondenți au indicat un scor de la 0 la 1. Acest rezultat demonstrează cunoștințe insuficiente ale utilizatorilor despre depozite digitale instituționale, fapt explicat de noutatea acestui serviciu în

bibliotecile științifice din Republica Moldova.

- *Colecții digitale în biblioteca universitară* – punctajul mediu este de 2,36. Respondenții au demonstrat cunoașterea insuficientă a colecțiilor digitale universitare din următoarele motive: percepția tradițională a bibliotecii ca o colecție de publicații tipărite; colecția digitală în bibliotecă este în proces de formare; promovarea insuficientă a colecțiilor digitale în rândul utilizatorilor.

- *Biblioteci digitale* – punctajul mediu este de 2,49. Consumatorii au cunoștințe privind aceste resurse informaționale, datorită popularității lor în Internet și caracterizate prin disponibilitate și ușurința de căutare.

Răspunzând la întrebarea „În cazul în care nivelul Dvs. de cunoștințe este mare vă rugăm să indicați sursele de informare...”, respondenții consideră că nivelul lor de cunoștințe se datorează studiului individual – 65,6%, iar cursurilor din facultate – 61%. Un moment important pentru perfecționarea cursurilor de cultura informației ar fi și implementarea unor noi forme de învățare individuală on-line.

Rezultatele răspunsului la întrebarea „Care dintre elementele din lista de mai jos prezintă cel mai mare interes pentru Dvs.? (vă rugăm să indicați 3 subiecte)” a permis respondenților să identifice temele de interes pentru care doresc îmbunătățirea cunoștințelor în cultura informației. Majoritatea respondenților sunt interesați de *strategii de căutare a informațiilor* – 48,4% și de *instrumente de căutare a informațiilor* – 46,7%.

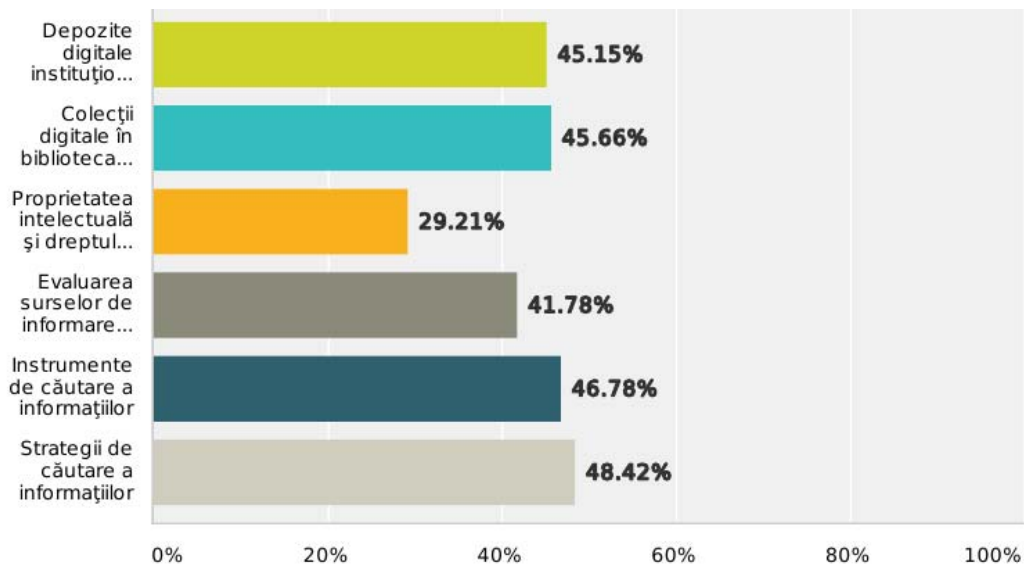

Figura 3. Repartizarea răspunsurilor privind temele de interes

Întrebarea „Dacă s-ar introduce în bibliotecă Dvs. asemenea cursuri, credeți că utilizatorii ar fi interesați?” a reliefat următoarea opinie a respondenților: *Da* – au răspuns 89,1%; *Nu* – 10,8%. În răspunsurile la întrebarea „Dacă se organizează cursuri de cultura informației, care din conceptele de mai jos credeți că ar trebui prezentate?”, respondenții au identificat următoarele teme: *depozite digitale instituționale*, *Acces Deschis la informația științifică* – 42%; *strategii de căutare a informațiilor* – 40%. Respondenții consideră mai puțin importante temele: *evaluarea surselor de informare electronice* – 27%; *integrarea informațiilor în produse educaționale* – 26%.

Întrebarea de tip scală în forma de diferențială semantică a identificat opiniile respondenților despre importanța Cursurilor, privind cultura informației „Care este părerea Dvs. despre importanța cursului *Cultura Informației în cadrul ASEM?*”. Majoritatea respondenților au părerea că acest curs este important – 53%; foarte important – 29,2%. Respondenții sunt conștienți de importanța și necesitatea de a-și îmbunătăți abilitățile de informare pentru autodezvoltarea lor, pentru a fi competitivi pe piața muncii din Republica Moldova. Dorința utilizatorilor de a participa la instruire a fost identificată prin răspunsurile la întrebarea „În cazul în care Biblioteca

ASEM ar oferi cursuri de formare în cultura informației ați dori să le urmați?”, după cum urmează: *Da* – 79,12%; *Nu* – 20,88%. Astfel, intenția de a urma cursuri de cultura informației a fost exprimată de marea parte a respondenților implicați în studiu.

În urma cercetării, care a avut scopul de a identifica rolul bibliotecii în dezvoltarea culturii informației a utilizatorului în contextul universitar, s-au constatat următoarele:

- Formarea culturii informației a membrilor comunității universitare este direct legată de activitatea educațională a instituției de învățământ, având un impact semnificativ asupra reușitei academice a studenților.

- Sondajul a identificat problemele în cultura informației, precum și modalitățile de optimizare a educării utilizatorului în condițiile actuale. În acest context este necesar de a determina responsabilitățile bibliotecarilor, condițiile și mijloacele de realizare a instruirii utilizatorilor. Trebuie stabilite conținuturile de bază, un program de pregătire comun, care să cuprindă diferite niveluri de instruire în cultura informației și pregătite condițiile pentru implementarea unui astfel de curs în curriculumul universitar.

- Implementarea cursului „Cultura informației” în curriculumul universitar va

asigura acțiunea independentă a studentului în însușirea cursurilor de la facultate și în studiul individual.

- Cunoștințele dobândite în cadrul acestui curs vor contribui la succesul viitoareii cariere profesionale a tinerilor specialiști, precum și la adaptarea persoanelor la mediul informațional actual.

Aceste rezultate confirmă ipotezele studiului și argumentează necesitatea de a face un efort susținut pentru a atinge nivelul competenței în cultura informației așteptate în învățământul superior. Formarea în cultura informației trebuie să se axeze pe strategiile de căutare și integrare a rezultatelor, să corespundă nevoilor reale ale tineretului studios și să fie organizată în parteneriat strâns dintre profesor și bibliotecar.

Bibliotecile constituie o componentă fundamentală în promovarea cunoștințelor și a cunoașterii. Competențele în cultura informației sunt primul pas în calea spre realizarea scopurilor educaționale. Bibliotecarii, ca membri ai comunității educative și specialiști în domeniul informării, joacă rolul cheie în asigurarea instruirii în cultura informației, sprijinindu-se pe programe

integrate în cursuri universitare. Este nevoie de dezvoltare a programelor de formare a culturii informaționale, de educare a utilizatorilor pentru o îmbunătățire a activităților de predare desfășurate de bibliotecă, dar se simte și nevoia unui sprijin instituționalizat din partea universității.

Pe plan internațional există numeroase exemple de programe destinate dezvoltării culturii informației, parteneriate între biblioteci și instituții de învățământ superior, care demonstrează clar beneficii pentru ambele părți implicate.

Proiectele realizate în colaborare cu instituțiile de învățământ din România și Norvegia vor consolida poziția învățământului superior din Moldova la nivel național și internațional, vor maximiza contribuția bibliotecilor și capacitatea lor de a media în mod eficient relația între utilizatori și informațiile de care au nevoie. Rezultatele acestor colaborări vor constitui un cadru strategic pentru dezvoltarea durabilă a politicilor naționale privind accesul la informație în întregul Sistem al învățământului superior din Republica Moldova.

Referințe bibliografice:

1. Limberg, L., Sundin, O., Talja, S. Three theoretical perspectives on information literacy. *Journal for Information* [online]. In: *Technology Studies as a Human Science*, 2013, nr. 11(2), pp. 93-130. [Accesat 24 februarie 2017]. Disponibil: <http://etjanst.hb.se/bhs/ith/2-11/llosst.pdf>.
2. Proiect „Modernization of academic library services in Moldova” [online]. [Accesat 24 februarie 2017]. Disponibil: <https://newinformationservices.wordpress.com/>.
3. *Survey Monkey* [online]. [Accesat 24 februarie 2017]. Disponibil: <https://www.surveymonkey.com/>.